

»Ta čas je večji od nas«

Sto let študija pedagogike na Slovenskem

Čas za pogled nazaj in ponos ...

Avtor izjave v naslovu je dekan Filozofske fakultete, red. prof. dr. Roman Kuhar, ki je s temi besedami pozdravil občinstvo, zbrano, da na osrednjem slavnostnem dogodku skupaj zaznamuje stoletnico študija pedagogike na Univerzi v Ljubljani in s tem na Slovenskem nasploh. Besede, ki so nas vse pedagoge navdale s ponosom in občutkom odgovornosti, zlasti pa vse člane Oddelka za pedagogiko in andragogiko spodbudile k nadaljnjim prizadevanjem za razvoj oddelka, matice slovenske akademske pedagogike.

Leto 1919 je bilo za slovensko znanost prelomno, saj smo Slovenci prvič v zgodovini dobili svojo univerzo. Ker je razvoj znanosti v slovenskem jeziku in s slovensko strokovno terminologijo slonel sprva zlasti na Filozofski fakulteti, je imela ta v okviru univerze še posebno mesto. Med prvimi štirimi rednimi profesorji, ki jih je septembra 1919 izvolila takratna vseučiliška komisija, je bil tudi pedagog dr. Karel Ozvald, ki tako velja za začetnika akademske pedagoške misli na Slovenskem.

Prvi profesorji in profesorica na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani: dr. Karel Ozvald, dr. Stanko Gogala, dr. Milica Bergant in dr. Vladimir Schmidt

Dr. Karel Ozvald in za njim dr. Stanko Gogala sta pedagogiko kot prva profesorja (oba tudi dekana Filozofske fakultete) utrjevala kot humanistično vedo, ki bo neodvisna od politike in družbe omogočala, da bosta vzgoja in izobraževanje zavezana trajnim človeškim vrednotam. Razmah študija pedagogike po evropskih univerzah v 19. stoletju je bil spodbujen z nastankom modernih šolskih sistemov, kar je pred pedagogiko postavilo praktična šolskopolitična vprašanja in ji naložilo trajno raziskovanje razmerja med njeno vlogo na polju teoretičnega in na polju praktičnega

delovanja. Postala je tudi temeljna podlaga za profesionalizacijo učiteljskega poklica. Po drugi svetovni vojni se je začela paradigmatško členiti – vse bolj se je začela konstituirati tudi kot družboslovna veda. Ta vidik je dobil vidnejšo vlogo zlasti z delom dr. Vladimira Schmidta (tudi on dekan Filozofske fakultete), ki je vzgojo tesneje povezal s socializacijo in vzpostavil temelje za razvoj empirično zasnovane pedagoške metodologije. Schmidt je opredelil specifično pedagoške metodologije v razmerju med teorijo in prakso: zanj sta v pedagoški metodologiji raziskovanja imela enak pomen deduktivni in induktivni pristop.

Pedagogika bi stagnerala, če bi bila koncipirana le kot odziv na dnevno spreminjajoče se naloge, Filozofska fakulteta pa ji je vedno zagotavljala ugodno okolje za celovit razvoj. Danes se morda bolj kot kadarkoli prej sooča z zahtevami po aplikativnosti, ki so pogosto zvedene na zahtevo po obrtniških nasvetih za učitelje. Da tak pristop vodi v nestrokovnost, so nekoč opozarjali že Gogala, Milica Bergant, Schmidt in drugi, pa vse do današnjih generacij pedagogov. V vzgoji ni nespremenljivih učnih situacij, ki bi se jih dalo standardizirati in na tej podlagi oblikovati nabor tehničnih kompetenc. Obče pedagoško znanje pripomore k razvoju učiteljev kot avtonomnih in kultiviranih strokovnjakov, ki učencem omogočajo stik z vednostjo ter jih vodijo v njihovem razvoju in humanizaciji. Vse premalo je zgolj dobro poznavanje stroke in specialnodidaktičnih rešitev. Naloga Filozofske fakultete in pedagogike v njenem okrilju je zato zagotavljanje pogojev za takšno znanstveno in pedagoško delo, ki bo omogočalo nadaljnji razvoj pedagogike kot celovite znanosti in hkrati ponujalo dovolj široko bazo znanja bodočim pedagogom in učiteljem, da bodo zmožni svoje profesionalno delovanje izpeljati iz razumevanja načel in ne iz naučenih tehnik.

... čas za veselje in povezanost ...

Na Oddelku za pedagogiko in andragogiko smo v počastitev tega zgodovinskega mejnika pripravili več dogodkov, osrednji je bil 29. marca letos v okviru Pedagoško-andragoških dni v ljubljanskem hotelu City. Z njim smo se želeli pokloniti pedagogiki in vsem, ki so jo soustvarjali. Še posebej pa smo želeli okrepiti povezanost naše strokovne skupnosti, ki jo tvorijo upokojeni profesorice in profesorji, diplomantke in diplomanti, doktorandke in doktorandi, študentke in študentje, raziskovalke in raziskovalci ter strokovne delavke in delavci na področju vzgoje in izobraževanja. Hoteli smo povezovati in slišati glas vseh, ki smo člani te raznolike skupnosti, zato smo program tudi zasnovali v duhu medgeneracijskega, medinstitucionalnega in strokovnega sodelovanja. Hkrati smo ga obogatili z umetniškimi točkami, ki so jih izvedli umetniki, ki so ali so bili naši študenti: vokalistka in terapevtka s konji Metka Demšar, magistrski študent vokalist Tilen Abram in baletni pedagog Mihael Žveglič s svojo učenko. Da je bila pedagogika od nekdaj tesno prepletena z umetnostjo, se kaže tudi v bogati umetniški ustvarjalnosti članov naše skupnosti.

Po uvodnih pozdravih red. prof. dr. Barbare Novak, prorektorice Univerze v Ljubljani, in red. prof. dr. Romana Kuharja, dekana Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, so svoje osebne poglede na študij pedagogike najprej predstavili dekani

slovenskih pedagoških fakultet, vsi tudi doktorandi našega oddelka: red. prof. dr. Mara Cotič, dekanja Pedagoške fakultete Univerze na Primorskem, red. prof. dr. Milena Ivanuš Grmek, dekanja Pedagoške fakultete Univerze v Mariboru, in izr. prof. dr. Janez Vogrinc, dekan Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani.

V prvi vrsti od leve proti desni: dr. Roman Kuhar (dekan Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani), dr. Milena Ivanuš Grmek (dekanja Pedagoške fakultete Univerze v Mariboru), dr. Janez Vogrinc (dekan Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani) in dr. Mara Cotič (dekanja Pedagoške fakultete Univerze na Primorskem).

Prvi sklop je zaokročilo predavanje z naslovom *Perspektive študija pedagogike v drugem stoletju njegovega razvoja*, ki ga je pripravil izr. prof. dr. Tadej Vidmar.

Drugega dela proslave ne bi bilo brez naših študentov, ki so se nanjo pripravljali ves semester. Pod mentorstvom izr. prof. dr. Marka Radovana in moje malenkosti so v okviru dveh predmetov na magistrski ravni (E-izobraževanje in Poklicna pedagogika/andragogika) opravili dva projekta in nam predstavili svoje zaključne izdelke. V okviru prvega projekta so izvedli in posneli intervjuje z vsemi našimi cenjenimi upokojenimi profesorji in iz daljših intervjujev pripravili krajši montiran posnetek, v katerem so vse pogovore povezali v celoto. Študentke so tako dobile neprecenljiv vpogled v študij in življenje oddelka pred nekaj generacijami, občinstvo pa je ob iskrivih in duhovitih pripovedih svojih nekdanjih profesorjev obujalo spomine na svoja študentska leta. Te intervjuje bomo na oddelku hranili kot pomemben del naše dediščine.

V okviru drugega projekta pa so se študenti – oboroženi s kamerami, telefoni in fotoaparati – odpravili k našim diplomantom, ki zasedajo zelo različna delovna mesta in so nosilci raznolikih funkcij. Dan, dva ali več so ji spremljali pri njihovem delu in z različnimi mediji beležili, kar so videli in doživeli. Srečali so se s paleto poklicnih poti in delovnih mest, ki so jih navdali z optimizmom in dodatno energijo za študij. Da so jih sprejeli medse, smo hvaležni: Mateji Maver (Šent, slovensko združenje za duševno zdravje), Maji Milojkovič (Banka Slovenije), Maji Novljan (OŠ Brezovica), Barbari Smrekar (OŠ Polje), mag. Zdenki Birman Forjanič, Nedi Đorđević (Andragoški center Slovenije), Tadeju Berniku (samostojni novinar in fotograf), Ines Paravan (Inspira), Poloni Franko (CDI Univerzum), mag. Tini

Klarič, Barbari Bauman, Andreji Vuk (Center za poklicno izobraževanje), Mateji Chvatal (OŠ Trzin), Viki Potočnik (Pionirski dom), dr. Janezu Vogrincu (Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani), mag. Eriki Povšnar (Zdravstveni dom Kranj) in Poloni Küssel (OŠ Cvetka Logarja).

»Študentski« del programa so zaokrožili študenti, predstavniki Društva študentov andragogike in pedagogike, ki so govorili o študiju pedagogike danes in izzivih sodobnega študentskega življenja. Potrdili so nas v prepričanju, da je študentom kakovostnega študija mar. Od nas ne pričakujejo zniževanja kriterijev ali pretirane usmerjenosti na večinsko zasnovan študij, temveč uvajanje v kritičen in poglobljen študij znanosti, ob tem pa si želijo posluš za ovire, na katere pri študiju naletijo zaradi osebnih ali družbenih okoliščin svojega življenja.

Študentke in študentje Oddelka za pedagogiko in andragogiko FF UL

Aktivni in upokojeni članice in člani Oddelka za pedagogiko in andragogiko FF UL leta 2019.

V prvi vrsti od leve proti desni: Tanja Šulak, dr. Nives Ličen, dr. Robi Kroflič, dr. Metod Resman, dr. Ana Krajnc, dr. Barica Marentič Požarnik, dr. France Strmčnik, dr. Damijan Štefanc, Nina Breznikar, dr. Katja Jeznik. V drugi vrsti od leve proti desni: Nevenka Princes, dr. Marko Radovan, dr. Borut Mikulec, Meta Furlan, dr. Janko Muršak, dr. Tadej Vidmar, dr. Zdenko Medveš, dr. Boris Kožuh, dr. Jasna Mažgon, dr. Andreja Hočevar, dr. Petra Gregorčič Mrvar, dr. Barbara Šteh, dr. Mojca Kovač Šebart, dr. Marjeta Šarič, Urša Černič, dr. Jana Kalin in dr. Klara Skubic Ermenc.

Dogodek smo sklenili z okroglo mizo z naslovom Oblikovanje akademskega pedagoško-andragoškega prostora v Sloveniji. Akademska pedagogika se je s Filozofske fakultete v Ljubljani kasneje širila na druge fakultete in inštitute. Moderator dr. Robi Kroflič se je s sodelujočimi gosti (red. prof. dr. Mojca Peček Čuk s Pedagoške fakultete v Ljubljani, red. prof. dr. Edvard Protner s Filozofske fakultete v Mari-

boru ter izr. prof. dr. Sonja Rutar in doc. dr. Maja Mezgec s Pedagoške fakultete v Kopru), ki so akademsko pot začeli kot doktorski študenti na oddelku, pogovarjal o začetkih njihove akademske poti, kaj so prinesli v svoja nova akademska okolja ter kako vidijo nadaljnji razvoj pedagogike in andragogike.

... čas za nove izzive ...

Vemo, da je pedagogika med drugim tudi ena od konstitutivnih ved, ki je ponudila teoretsko zasnovo za konceptualizacijo svetovalnega dela v vrtcih in šolah. Lani je minilo 50 let, odkar so bile na šolah vzpostavljene prve svetovalne službe. Sovpadanje dveh tako pomembnih jubilejev, ki ju sicer spremlja nemalo problemov, s katerimi se dandanes soočajo svetovalni delavci pedagogi, od nas terja delovno zaznamovanje tega slavnostnega leta. V sodelovanju z Zvezo društev pedagoških delavcev Slovenije so člani oddelka (tematska urednica je bila doc. dr. Petra Gregorčič Mrvar) pripravili tematsko številko *Sodobne pedagogike z naslovom Pomen in vloga pedagoga kot svetovalnega delavca v vzgojno-izobraževalnih ustanovah*. Ob izidu revije smo organizirali okroglo mizo, katere osrednji namen je bil tematizirati vlogo svetovalnega delavca pedagoga v vzgojno-izobraževalni ustanovi danes. Na podlagi razprave in objavljenih prispevkov smo oblikovali sklepe, ki jih ponujamo v branje v pričujoči številki, poslali pa smo jih tudi na ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport.

Stoletnica akademske pedagogike sama po sebi ponuja izhodišče za veselje in praznovanje, hkrati pa ob takem jubileju ne moremo mimo globljih premislekov tako o vlogi pedagogike kot znanosti kot tudi o njenem pomenu za širše vzgojno-izobraževalno polje. Paradigmatska pestrost pedagoške znanosti – in z njo pestrost raziskovalcev našega oddelka – je njen potencial in je njen izziv, saj vpliva na koncipiranje študijskih programov kot tudi na snovanje raziskav in sodelovanje raziskovalcev pri tem. Kakšne izzive ponuja naša paradigmatska raznolikost, kako jo izkoristiti za kakovostnejše raziskovanje, do katere mere je mogoče in je smiselno iskati skupne imenovalce, kako krepiti kolegialno sodelovanje v časih, ko v raziskovalnem svetu »zmagujejo« veliki raziskovalni timi? Kako uravnotežiti temeljno in aplikativno raziskovanje? Kakšno raziskovalno strategijo želimo, kako jo voditi? Kako uravnotežiti nacionalne in internacionalne interese v pedagoškem in andragoškem raziskovanju? Vse to in še več so vprašanja, ki nas ob našem delu nenehno zaposlujejo. Odprla so se nam tudi ob pisanju tuje monografije z naslovom *Graditi vključujočo skupnost z izobraževanjem in učenjem (oz. v angleškem izvirniku Building Inclusive Communities through Education and Learning)*, ki jo z namenom počastitve stoletnice člani oddelka pripravljamo skupaj. Ob njenem izidu se bomo ponovno zbrali, da bi razmišljali o tovrstnih vprašanjih, katerih odgovori, se zdi, so v aktualnih izjemno zaostrenih okoliščinah na področju raziskovanja pravzaprav stvar preživetja pedagogike kot celovite znanosti.

Dr. Klara Skubic Ermenc